

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi eräiden naisjärjestöjen valtionavusta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä huhtikuuta 2007 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi eräiden naisjärjestöjen valtionavusta (HE 1/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marja-Riitta Pönkä, opetusministeriö
- ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö
- sihteeri Jussi Aaltonen, tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- pääsihteeri Tanja Auvinen, NYTKIS Naisjärjestöt Yhteistyössä ry
- pääsihteeri Leena Ruusuvaori, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta. Ehdotetussa laissa mainittujen sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien naisjärjestöjen toimintaa varten otettaisiin vuosittain valtion talousarvioon määräraha. Valtionapuviranomaisena olisi opetusministeriö. Valtionavustuksiin sovellettaisiin muutoin valtionavustuslain säännöksiä.

Asian vireillepano on tapahtunut eduskunnan 100-vuotisjuhlatoimikunnan toimesta. Tähän

juhlatoimikuntaan kuuluvat puhemiehen ja varapuhemiesten lisäksi kaikkien eduskuntaryhmien puheenjohtajat. Esityksen eduskuntakäsittelyn aikataulu on suunniteltu siten, että lakiehdotus voidaan hyväksyä eduskunnan 100-vuotisjuhlallisuuksiin kuuluvassa juhlaistunnossa 23 päivänä toukokuuta 2007.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus eräiden naisjärjestöjen valtionavusta on laadittu

eduskunnan 100-vuotisjuhlatoimikunnan aloitteesta. Lakiehdotus on tarkoitettu hyväksyä eduskunnan 100-vuotisjuhlallisuuksiin kuuluvassa juhlaistunnossa 23 päivänä toukokuuta 2007.

Sata vuotta sitten suomalaiset tekivät maailmanhistoriaa. Vähintään 24-vuotiaat kansalaiset, miehet ja naiset, saivat oikeuden äänestää ja asettua ehdolle parlamenttivaaleissa. Eduskuntaan valittiin 19 naista, historian ensimmäiset naiskansanedustajat, vuoden 1907 keväällä pidetyissä ensimmäisissä vaaleissa.

Tämä saavutus ei olisi ollut mahdollinen ilman kansalaisyhteiskunnan, suurten kansanliikkeiden yhteistä tahtoa. Suomeen oli 1800-luvun loppupuolella syntynyt laajoja kansanliikkeitä, kuten raittiusliike, voimistelu- ja urheiluliike, poliittinen ja ammatillinen työväenliike sekä nuorisoseuraliike. Vuosisadan vaihteessa alkoivat muotoutua poliittiset puolueet. Uudistusta pohjusti 1800-luvun suuri sivistysponnistus, kansakoulujen sekä kansan- ja työväenopistojen perustaminen. Venäjän vuoden 1905 sisäinen myllerrys loi ulkoiset olosuhteet demokratian etenemiselle.

Suomalaisten naisten perinteinen asema perheen elatuksen hankinnassa teki osaltaan mahdolliseksi naisten äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden. Naisten itsenäisyyden kasvamiseen olivat vaikuttaneet maan perimysoikeuden myös naisille turvannut lainsäädäntö, protestanttinen uskonto, talonpoikainen vapaus ja pientilavaltaisen uudisasutus, joka pakotti erämaissa elävät aviopuolisot toistensa työkumppaneiksi. Perheen toimeentulo vaati molempien puolisoitten yhtäläisen työpanoksen maatalousyhteiskunnassa, kuten se vaatii useissa tapauksissa tänä päivänäkin.

Vanhimmat suomalaiset tasa-arvoa ja yhteiskunnallista toimintaa edistävät naisjärjestöt on perustettu 1880-luvulla. Naisjärjestöjen Keskusliitto perustettiin vuonna 1911.

Naisjärjestöt ovat tehneet jo yli sata vuotta tärkeää työtä tasa-arvon toteuttamiseksi ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi. Valiokunta pitää arvokkaana, että naisjärjestöjen panos suomalaisen yhteiskunnan ja kansanvallan rakennustyössä tunnustetaan ja nostetaan esiin eduskunnan 100-vuotisjuhlaistunnossa tekemällä päätös naisjärjestöjen valtionavun vakinaistamisesta.

Tänä päivänä yhteiskunnallisiin ja poliittisiin prosesseihin vaikuttavia kansalaisjärjestöjä pidetään keskeisenä, välttämättömänä ja pysyvänsä osana nykyaikaista demokraattista yhteiskuntaa. Sukupuolten välinen tasa-arvo on yksi suomalaisen yhteiskunnan ja Euroopan unionin perusarvoista.

Sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistaminen on yhteiskunnan kaikkien jäsenten etu, ja naisjärjestöjen tekemä tasa-arvotyö on tästä hyvä esimerkki. Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:n ja Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n tekemä tasa-arvotyö on yhteiskunnallista, eikä se rajoitu vain naisten aseman parantamiseen, vaan sillä on sekä välittömiä että välillisiä myönteisiä vaikutuksia myös miesten elämään. Monet naisjärjestöjen ajamat uudistukset hyödyttävät myös miehiä. Esimerkiksi tasa-arvovaltuutetulle tulevista valituksista noin kolmasosa tulee miehiltä. Perusteettomien määräaikaisten työsuhteiden vakinaistaminen hyödyttää samalla tavoin määräaikaissa työsuhteissa olevia miehiä kuin naisiakin. Erityistä hyötyä naisten yhteiskunnallisen aseman parantamisesta on yksinhuoltajaisille ja naisvaltaisella alalla työskenteleville miehille.

On kaikkien etu, ettei yhteiskuntaa tarkastella sukupuolineutraalisti. Sekä naisilla että miehillä on erityisiä elämäntilanteesta johtuvia haasteita. On tärkeää tiedostaa mahdolliset "sosiaaliset sudenkuopat" ja "lasikatot", jotta ihmisiä ei aseteta tosiasiallisesti eriarvoiseen asemaan sukupuolen perusteella. Naisjärjestöjen aloittamasta toiminnasta kehittyneen nais- ja miestutkimuksen ansiosta myös miestä tarkastellaan nykyisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa sukupuolena. Tällöin voidaan kehittää välineitä miesten elämään liittyvien erityispiirteiden havaitsemiseen ja löytää miesten hyvinvointia lisääviä ratkaisuja.

Naisjärjestöjen niukat taloudelliset resurssit haittaavat työtä naisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi. Riittävät taloudelliset resurssit ovat välttämättömiä, jotta naisjärjestöt voivat osallistua täysipainoisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun, tiedottaa tasa-arvoasioista, laatia ja laadituttaa selvityksiä, val-

mistella aloitteita ja kannanottoja sekä osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Yhteiskunnallisten naisjärjestöjen valtionapua on viimeksi korotettu vuonna 2001. Tällä hetkellä tasa-arvotyötä tekevien naisjärjestöjen valtionapu on yhteensä 193 000 euroa, josta 109 000 euroa on osoitettu Naisjärjestöjen Keskusliitolle ja 84 000 euroa Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:lle.

Naisjärjestöjen valtionavustus on pysynyt useita vuosia määrältään muuttumattomana. Kansainvälistyminen ja muuttuvan yhteiskunnan haasteet vaativat kuitenkin myös järjestöiltä entistä enemmän panostusta.

Vuonna 1995 pidetyn YK:n neljännen naisten asioiden maailmankonferenssin loppuasiakirja, ns. Pekingin toimintaohjelma, johon myös Suomi on sitoutunut, velvoittaa YK:n jäsenvaltiot rahoittamaan ja mahdollistamaan naisjärjestöjen toiminnan osana dynaamista ja demokraattista

kansalaisyhteiskuntaa. Tasa-arvotyötä tekevien naisjärjestöjen resurssien vahvistaminen on kirjattu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan.

Valiokunta pitää hyvin perusteltuna näin kansanvallan juhluvuonna antaa tunnustusta naisjärjestöille niiden tekemästä arvokkaasta työstä ja tukea tasa-arvon ja suomalaisen demokratian kehittämistä varmistamalla naisjärjestöjen toiminnan jatkuvuus vakinaistamalla ja vahvistamalla niiden toiminnan rahoitusta. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Susanna Haapoja /kesk
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Anna-Maja Henriksson /r
Arja Karhuvaara /kok
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd (osittain)

Jari Larikka /kok
Markus Mustajärvi /vas
Sanna Perkiö /kok
Paula Sihto /kesk
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Jyrki Yrttiaho /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.